

A korszerű kórházi ruházati cikkekkel szemben támasztott főbb követelmények

Erdélyi Tibor kinevezett polgári alkalmazott

A kórházi textiliák nagy szerepet játszhatnak a fertőző kórházártalmak terjesztésében. Ezen ártalmak kiküszöbölése, illetve csökkentése csak akkor érhető el, ha többek között az alkalmazott kórházi textília a velük szemben támasztott alapvető és speciális követelményeknek is megfelel. A kórházakban dolgozó személyi állomány ruházati ellátását védőeszköz jelleggel kell megoldani oly módon, hogy a szóbanforgó védőruházat a felhasználónak szükség szerinti mennyiségben és jó minőségben álljon rendelkezésére. Ez a mennyiségi és minőségi igény, természetesen, a betegek textilellátására is érvényes.

A probléma felvetésével és a gyakorlati tapasztalatok alapján tett javaslatokkal szeretnék hozzájárulni egy korszerű ruházati rendszer kialakításához, annak érdekében, hogy e terület viszonylagos elmaradottsága a gyógyító tevékenységet, annak fejlődését ne akadályozza, hanem segítse elő hatékony érvényesülését.

Az egészségügyi ellátás fejlődése, színvonalának emelkedése, szükségessé teszi a jelenleg alkalmazott ruházati rendszer vizsgálatát, és igényli a mai, korszerű kórháztechnikai követelményeknek megfelelő új rendszer elveinek kialakítását és alkalmazását.

A rendszer kialakításához szükségesnek látszik meghatározni a kórházi ruházatokkal szemben támasztott alapvető követelményeket, valamint az ezekből szükségszerűen következő mennyiségi és minőségi igényeket.

Az öltözködéstudomány, valamint a textilipar ágazatainak ugrásszerű fejlődése, lehetővé teszi, hogy ezek eredményeire támaszkodva korszerű, funkcionálisan megfelelő kórházi ruházati kultúra kerüljön kialakításra.

Az egészségügyi ruházati rendszerrel szemben támasztott általános követelmények:

1. Kórházi higiéniai
2. Viselésfiziológiai
3. Tartóssági és gazdasági
4. Karbantarthatósági
5. Esztétikai követelmények.

Kórházi higiéniai követelmények

A betegellátás korszerű irányelveinek, valamint az üzemszerűen működő egészségügyi anyagi-technikai ellátás színvonalának megfelelő, ebből szükségszerűen következő higiénias elvárások olyan rendszer alkalmazását kívánják meg, amelynek cikkei:

a) szükség szerinti mennyiségben állnak rendelkezésre,

b) hő vagy kémiai hőfertőtlenítéssel mosási eljárással nagyüzemileg tisztíthatók, fertőtleníthetők és vasalhatók (a dezinficiálás igénye minden egyes felhasználási alkalommal, az előírt hőmérsékleten és időtartamig, fertőtlenítőszer mosólében fennáll),

c) mind a beteg, mind az egészségügyi dolgozók védelmét is szolgálják.

Viselésfiziológiai követelmények

Viselésfiziológiai szempontból a ruházatoknak általános értelemben az a feladatuk, hogy az emberi testet a környezeti és klimatikus befolyásoktól mentesítse és megvédje, az emberi test és környezete között olyan mikroklímát teremtsen, ami biztosítja az optimális hőháztartás megvalósulását. Ebből következően tehát a ruházat komfortja (kényelme) *függ*:

- az alapanyag hőszigetelő tulajdonságaitól,
- a textíliák nedvszívó-, víz- és légáteresztő-képességétől,
- a szövetszerkezettől,
- a szabástól,
- a viselő fizikai megterhelésétől,
- a környező klímától.

A kórházi textíliákkal szemben támasztott ruházat fiziológiai követelmények az általános ruházatokhoz képest fokozottabban érvényesek.

Ez egyrészt a felhasználás speciális jellegéből adódik, másrészt abból a követelményből fakad, hogy a kórházi ruházatoknak az általános öltöztetési elveken túl gyógyító-megelőző szerepet is be kell tölteniük. Lényeges követelmény a tartósan fekvő betegek kényelmét biztosító textíliák megfelelő minősége (ágybetétek rugalmassága, a lepedő gyűrődése stb.), a ruházati cikkekből összeállítható színharmóniára való törekvés, valamint az is, hogy a kórházi ruházatok általában az emberi testtel közvetlenül érintkeznek, s mint ilyenek semmiféle allergiás megbetegedésnek ne legyenek okozói.

Tartóssági és gazdasági követelmények

A kórházakban alkalmazott egészségügyi textíliák a rendeltetészerű felhasználás során fokozottabban vannak igénybe véve, mint más közellátási területeken. Nem közömbös tehát, hogy a felhasználási és a rendszeresen szükségessé váló – magas hőmérsékleten, intenzív vegyi hatásokkal bíró – karbantartási igénybevételeknek hogyan tudnak ezek a textíliák ellenállni, következőképpen mennyire tartósak, hányszori felhasználás után válnak selejtté. Alapvető gazdasági cél tehát, olyan alapanyagok kiválasztása és bevezetése, ami az igénybevételeknek megfelel, és az élettartama lényegesen nagyobb a jelenleg alkalmazottakénál.

Karbantarthatósági követelmények

A higiénés és tartóssági követelményeknél már utalás történt a karbantartási (tisztítási) folyamat jellegére és intenzitásának fokára. Karbantarthatósági

követelmény az is, hogy jól, könnyen mosható, vasalható legyen az egészségügyi textília, lehetőség szerint úgy, hogy méretei csak olyan mértékben változzék, ami még a viselhetőségi tulajdonságokat lényegesen nem rontja. (Zsugorodás 5⁰/₀ alatt.)

Esztétikai követelmények

Az esztétikai követelmények közül az egyik legfontosabb az, hogy a beteg-ellátási munka által támasztott igényeknek megfelelő legyen színben és formában a ruházat. A másik fontos elvárás, hogy mind a felhasználó, mind a kívülálló számára tetszetős legyen. Ez utóbbi követelmény támasztása mint funkcionális elem a kórház ruházatszociológiájának egyik – a munkavégzés hatékonyságát növelő – igen fontos tényezője.

A kórházi textiliákkal szemben támasztott általános követelményeknek a természetes vagy ilyen jellegű anyagok felelnek meg a legjobban. Ezek, vagy az ilyen típusú anyagok rendelkeznek mindazon tulajdonságokkal (jó nedvszívóképesség, légáteresztés, karbantarthatóság stb.), melyek a felhasználó igényeinek megfelelnek. A szintetikus bekeverés szükségességét a magasabb élettartamra való törekvés indokolhatja.

A kórházi ruházatoknak tehát a kórház higiénias, viselésvizuológiai, a tartóssági, a karbantarthatósági követelményeknek megfelelő, elsősorban pamut-poliészter keverékű alapanyagokból kellene készülniük, esztétikailag is megfelelő szín és formai kivitelben.

Jelenleg alkalmazott néhány jellemző ruházati cikk elemzése

Az ágynemű- és betegellátás cikkféléseiről

Összességükben az alapvető követelményeknek megfelelnek. A fejlesztési célkitűzéseknél célszerű vizsgálni keverékanyagok – pamut-poliészter – alkalmazásának lehetőségét, mert ezekkel a tartóssági tulajdonságokon javítani lehetne.

Ezen a területen mindenképpen foglalkozni kellene egyes olyan cikkek helyett – melyek sem alapanyag, sem kivitel szempontjából a követelményeknek már nem felelnek meg – mások alkalmazásának lehetőségével. A leginkább korszerűsítésre szoruló cikkek a következők:

Kórházi takarók állaga a rendszeres karbantartás következtében az újkori állapotához képest – már néhány vegytisztítás hatására is – nagy mértékben romlik. Bojhrétege lekopik, melegtartó képessége lecsökken, filcesedik, nehéz. Célszerű volna az egyre inkább elterjedt szintetikus alapanyagú mosható takarók próbafelhasználása.

Tollpárnák a kórház higiéniai követelményeket, többek között a minden beteg utáni ágyfertőtlenítés igényét nem tudják kielégíteni. Nagyüzemi tisztításukat igen nehéz megoldani.

Allaguk az intenzív hőkezeléses fertőtlenítés hatására nagymértékben romlik.

Más töltőanyaggal töltött, mosható párnák kialakítása és bevezetése előrelépést jelentene.

Pizsama gyenge alapanyagú (elsősorban a színes csíkok mentén gyakran elmálik), nem tetszetős. Jobb alapanyagú (puplín) színes hálóruhák és ettől eltérő színű nappali pizsamák (háziruhászerű) alkalmazása a higiénés szinten

és a betegek komfortján javítana. A lábsérült betegek ellátásához indokolt volna rövidszárú, nem gumis kivitelű nadrág bevezetése.

Flanell köntös elavult alapanyagú, nem tetszetős kivitelű. A karbantartás során minősége romlik, melegtartása nagymértékben lecsökken. Jobb minőségben készülő, színes frottír fürdőköpeny, vagy házikabát bevezetése ugyancsak kívánatos volna.

Nem szerepel ugyan ellátási rendszerünkben, de pavilonos kórházakban indokolt volna a „közlekedő” betegek részére fejedő és zokni rendszeresítése, mert a vizsgálatokra menő betegek hűvös időben ennek hiányában megfázhatnak. Jól bevált a nemrégiben betegek részére bevezetett körgallér.

Munka- és védőruházatokról

A munka- és védőruházati ellátás problémaköre országosan is megoldatlan. Az egészségügyi technikai színvonalhoz, illetve fejlődési dinamikájához képest az ellátó tevékenységet folytató egységek műszaki, technikai színvonala relatívan elmarad. Ezért kell foglalkozni többek között a kórházi ruházat mennyiségi és minőségi jellemzőivel, a fejlesztési feladatok megfogalmazásával, a szükséges intézkedések megtételével is, annak érdekében, hogy az e területen mutatkozó lemaradást csökkenteni lehessen.

E feladat időszerűségét bizonyítja az is, hogy az egészségügyi miniszter elvtárs felkérésére az OMF, illetve a MEDTEX-társulás országos hatáskörrel foglalkozik az egészségügyi textíliák vizsgálatával, ezek fejlesztésével és az újonnan szükségessé váló cikkek gyártásával. Ez a program azonban hosszú ideig tart. A rendelkezésünkre álló lehetőségek optimális kihasználásával törekednünk kell addig is az ellátás javítására.

A kórházi dolgozók ruházatát mint egészségügyi rendszert kell értelmezni, mert a védőruházati jelleg teszi lehetővé és kötelezővé a ruházattípusok mennyiségi és minőségi szint beállítását, valamint a chemo-thermo-dezinfektos mosási eljárás alkalmazását. Csak ezzel érhető el ugyanis a fertőtlenítő mosás biztosítása. Az esetleges fertőzési lehetőségek otthoni, illetve kórházon belüli lehetőségének kiiktatása csak úgy biztosítható, hogy a fertőzött anyagokat (textíliákat) a dolgozók mosás, vasalás céljából nem szállítják haza.

A védőruházati rendszert alapvetően *két nagy csoportból indokolt felépíteni:*

1. közvetlen betegellátásban résztvevők (férfi és női) ruházati cikkei,
2. a nem közvetlen betegellátásban résztvevők (férfi és női) ruházati cikkei.

A ruházati rendszert a fenti csoportosításon belül, a munkahelyek fertőzöttségi fokozatokba sorolása alapján kell bővíteni. *Indokolt megkülönböztetni*

- aszeptikus,
- fertőző,
- általános

munkahelyeken viselhető ruházati cikkeket. E miatt szükséges, hogy a különböző fertőzöttségi fokozatokba sorolt munkahelyeken dolgozók az átöltözés követelménye nélkül ne mehessenek át más fokozatba sorolt munkahelyre. Tehát pl. látni lehessen, ha valaki fertőző besorolású munkahelyről bemegy a műtőbe. Indokolt az ilyen módon megkülönböztetett ruházati cikkkéleségek különböző színnel történő szétválasztása. Már bevezetésre került és jól bevált a műtőkben

a türkiszöld textíliák alkalmazása (az MN-ben történő sikeres alkalmazás következtében a polgári egészségügyben is elterjedt). A septicus munkahelyeken a kialakult hagyományoknak megfelelően a fehér szín az elfogadott.

A nem közvetlen betegellátásban dolgozók ruházatának megkülönböztetésére a tisztaság hatást keltő és pszichésen is tisztaságot követelő (lehetőleg pasz-tellkék) szín a megfelelő.

Irodalom

Munkám során Dr. Losonczy György „Iatrogén infekciók” c. munkájának általános útmutatásaira, a Textilipari Kutató Intézet és az MN Ruházati és Felszerelésfejlesztési Osztály műszaki anyagaira, öltözködési és divatlapok közleményeire és saját tapasztalataimra támaszkodtam.

Részletesebb adatok után érdeklődőknek készséggel rendelkezésére állok.